



# Educational Needs of Arabic-Speaking Communities in Iran in the Area of Public Library Services

**Mansoor Koochi-Rostami**  

Department of KIS, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. E-mail: m.rostami@scu.ac.ir

**Ali Arabi** 

Department of Social Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. E-mail: a.arabi@scu.ac.ir

**Lafteh Mansoori** 

Ph.D. in Sociology, Islamic Azad University, Shoushtar Branch, Shoushtar, Iran. E-mail: laftehmansoori@gmail.com

**Sara Nildarar** 

Ph.D. Student in KIS, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. E-mail: S.nildarar4164@gmail.com

## Abstract

**Objective:** This study identifies and ranks the educational needs of Arabic-speaking communities in Khuzestan, Iran, focusing on public libraries as centers for lifelong learning and cultural engagement. It emphasizes the need for culturally responsive library programs to address language barriers, support cultural preservation, promote social integration, and empower economically. The research advocates for transforming libraries into community hubs that enhance cultural identity, foster inclusion, and improve quality of life for Arabic-speaking residents.

**Methods:** This mixed-method research employed a sequential qualitative-quantitative approach, emphasizing the importance of qualitative findings. The qualitative phase involved thematic analysis of data collected through focus group discussions across five targeted counties. Based on these findings, a survey was conducted using stratified random sampling, gathering quantitative data from 517 participants.

**Results:** The study's findings reveal prioritized educational needs, including identity-based, artistic, entrepreneurial, linguistic, religious, scientific, and social skills. These priorities highlight the unique socio-cultural needs of Khuzestan's Arabic-speaking communities, aiming to enable public library administrators to design community-specific educational programs. By addressing these needs, libraries can enhance their role as inclusive spaces fostering social integration and cultural preservation.

**Conclusions:** The originality of this study lies in its exploration of multicultural library services tailored for minority groups. If applied by policymakers and public library administrators, these findings can guide the development of educational programs that align with the Arabic-speaking community's needs, thus promoting social cohesion and lifelong learning. This framework could serve as a model for public library services in other ethnically diverse regions of Iran.

**Keywords:** Public libraries, education, educational needs, Arabic-speaking communities, Khuzestan province

**Citation:** Koochi-Rostami, M., Arabi, A., Mansoori, L., & Nildarar, S. (2024). Educational needs of arabic-speaking communities in iran in the area of public library services. *Research on Information Science and Public Libraries*, 30(3), 240-256.

Received 12 February 2024; Received in revised form 14 May 2024

Accepted 25 May 2024; Published online 1 October 2024



Article Type: Research Article

© The author(s)

Publisher: Iran Public Libraries Foundation



## Introduction

This study investigates and ranks the educational needs of Arabic-speaking communities in Iran, focusing on public libraries as central venues for lifelong learning and cultural engagement. Iran's significant Arabic-speaking population reflects distinct cultural and linguistic characteristics, necessitating tailored library services that address educational and social requirements. By providing a prioritized framework for these needs, the research aims to guide library administrators and policymakers in creating programs that effectively serve these communities. The study reimagines public libraries as inclusive spaces that promote cultural identity, facilitate social integration and support skill development within Iran's diverse demographic landscape. The primary objective of this research is to identify, prioritize and address the specific educational needs of Arabic-speaking communities within Iran's public library system. This study positions public libraries as essential "third places" -spaces outside of home and work where community members gather to learn, socialize and share cultural experiences. Given that traditional library services may not adequately meet the needs of this community, the research emphasizes the importance of creating culturally sensitive educational programs that address language barriers, support cultural preservation, enhance social integration and foster economic empowerment. This focus aligns with a broader understanding of public libraries as institutions that can contribute significantly to community cohesion, social equity and lifelong learning. By outlining these educational needs in detail, the study provides a roadmap for library management to create community-specific programs that respond to the educational priorities of Arabic-speaking residents. The research also advocates for transforming libraries into central community hubs that support both formal and informal learning, catering to the specific cultural and educational values of Iran's Arabic-speaking population. Ultimately, this approach underscores the role of libraries in supporting cultural diversity within a unified national framework, fostering a sense of belonging and cultural understanding among the residents with different backgrounds. In general, this study aims to use public libraries as dynamic centers to bridge educational and cultural gaps and promote community engagement and cultural sustainability for Arabic-speaking populations. By creating spaces that identify and respond to these communities' specific needs, it seeks to improve their quality of life and strengthen their cultural identity.

## Method

A mixed-methods approach, consisting of both qualitative and quantitative phases, was adopted to ensure a comprehensive understanding of the educational needs within this target community. The phases were as follows. 1. Qualitative Phase: The initial research phase was qualitative, utilizing focus group interviews to gather in-depth insights from Arabic-speaking residents across five major cities in Khuzestan: Ahvaz, Abadan, Susangerd, Shush and Ramshir. These cities were selected for their high concentrations of Arabic-speaking populations, as well as their cultural and historical significance. The qualitative data were collected through both in-depth interviews and focus group discussions. Each focus group session involved between 15 to 25 participants from a range of age groups and social backgrounds, including youth, older adults, library staff and cultural activists. The sessions, which lasted between 120 and 200 minutes, provided a platform for participants to express their expectations and needs regarding public library services, particularly cultural preservation, social skills development and economic opportunities. Data from the interviews were analyzed using thematic analysis, which facilitated the identification and prioritization of the key themes reflecting the educational needs of Arabic-speaking communities. Through careful coding and categorization, seven primary areas of need emerged, including identity preservation, artistic expression, entrepreneurship, language proficiency, religious education, scientific literacy, and social skills. Each primary category was further divided into subthemes, revealing nuanced preferences and specific interests. These findings provide a detailed picture of the community's needs, highlighting areas where libraries could play a significant role in meeting educational and cultural expectations; 2. Quantitative Phase: Based on the findings of the qualitative phase, a structured survey was designed to quantitatively assess the educational priorities within a larger sample of Arabic-speaking residents. The survey was distributed to 517 individuals across Khuzestan, selected through stratified random sampling method to ensure balanced representation across age, gender and social background. The survey included questions addressing respondents' educational priorities, frequency of library usage and satisfaction with current library services. Additionally, items measured preferences for specific types of educational programs and the perceived importance of each need. To confirm the reliability and validity of the survey instrument, multiple expert reviews were conducted and a high Cronbach's alpha reliability score of .91 was obtained. This ensured consistency in responses, affirming that the survey effectively captured the educational needs of the target population. Quantitative data allowed the researchers to corroborate the qualitative findings, providing statistical confirmation of the community's educational priorities.

## Results

The findings revealed a structured hierarchy of educational needs among Iran's Arabic-speaking communities, illustrating the unique socio-cultural factors that shape these priorities. The results underscore a demand for public library services that extend beyond traditional offerings, emphasizing community-specific programs that support personal empowerment, cultural preservation and social cohesion. Key findings are as follows: 1. Identity and Cultural Education: Programs focused on cultural identity emerged as the highest priority among participants. Arabic-speaking residents expressed a strong desire for library programs that connect them to their ethnic and historical heritage, reflecting a need for cultural affirmation within a multicultural society. Suggested program topics included Arabic literature, folklore, regional history and biographies of significant figures. These initiatives allow libraries to serve as the custodians of cultural identity, particularly in regions with limited access to other cultural resources; 2. Artistic and Creative Programs: Artistic programs ranked second in importance, with participants emphasizing the value of creative expression as a means of connecting with the cultural heritage. Respondents showed a strong interest in workshops on traditional crafts, visual arts, poetry, music and other forms of cultural expression. Libraries are seen



as potential venues for these activities, offering Arabic-speaking residents an opportunity to engage with their artistic heritage within a supportive environment; 3. Entrepreneurial and Economic Empowerment: Economic empowerment through skill development was identified as another major priority, especially given the economic challenges faced by Iran's Arabic-speaking communities. Respondents expressed interest in practical skills training, with a focus on technical trades, home-based businesses and small enterprise management. Libraries were seen as crucial spaces for equipping residents with practical skills that enhance employability and support local economic growth; 4. Linguistic Education: Language education, particularly in Arabic, Persian and English, was also a high priority. Bilingual programs are essential for children who may face language barriers upon entering formal education, as well as for adults who wish to acquire proficiency in Persian for broader social integration. Additionally, English language programs were highly valued for their role in fostering global communication skills. Libraries can meet these needs by offering language programs that promote bilingualism and enhance social integration; 5. Religious Education: Religious programs, particularly those focused on Islamic teachings, were also of significant importance to the community. Respondents expressed interest in programs that cover Quranic stories, Islamic history and the lives of prophets. Libraries offering these programs can provide a supportive environment that reinforces the community's cultural values and offers a platform for religious learning within an inclusive educational context; 6. Scientific Literacy and Academic Support: Programs that enhance scientific knowledge, such as astronomy and basic sciences, were particularly popular among younger participants preparing for academic advancement. The demand for academic support, particularly in subjects relevant to university entrance exams, was also prominent, underscoring the role of libraries as accessible educational spaces that support academic success; and 7. Social Skills Development: Social skills programs, though ranked lower, are nonetheless important to participants, particularly young adults. Programs that focus on media literacy, civic engagement and family life education are considered essential for successful societal integration. Libraries can serve as neutral spaces where young people can acquire these skills in a supportive setting, contributing to personal development and community involvement.

## Conclusions

This study contributes uniquely to the field of multicultural library services by offering a prioritized framework of educational needs specific to Iran's Arabic-speaking communities. The findings highlight the shifting role of public libraries as inclusive spaces that promote cultural preservation, social empowerment and lifelong learning. By addressing the specific needs identified, libraries can strengthen their impact on marginalized communities, supporting individual growth and collective well-being. The study advocates for a strategic shift in library programming toward culturally responsive, need-specific services that reflect local community characteristics. This approach emphasizes the role of libraries in bridging social divides, empowering minority communities and promoting mutual understanding and respect across Iran's multi-ethnic landscape. The findings offer a clear roadmap for policymakers and library managers, guiding them in implementing educational programs that enhance social equity, cultural cohesion and lifelong learning. In the broader context, the study holds significant implications for library services across Iran, particularly in other ethnically diverse regions. By focusing on needs related to identity, art and economic empowerment, libraries can deepen their impact within marginalized communities, fostering inclusive societies that celebrate diversity. Moreover, the study underscores the essential role of libraries as "third places" that support both formal and informal learning, promoting intercultural understanding and community resilience within an evolving social landscape.

## Ethical considerations

### *Author Contributions*

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

### *Data Availability Statement*

Data available on request from the authors.

### *Funding*

This research has been supported by Iran Public Libraries Foundation.

### *Conflict of interest*

This article is derived from a research project supported by the Iran Public Libraries Foundation. However, there are no conflicts of interest in this research, and all stages of the study were conducted and written independently by the authors.

### *Acknowledgements*

The authors express their gratitude to all the participants in the study for their valuable contributions through interviews and questionnaire completion.



# شناسایی و رتبه‌بندی نیازهای آموزشی جامعه عرب استان خوزستان در حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی

منصور کوهی رستمی

گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. رایانامه: [m.rostami@scu.ac.ir](mailto:m.rostami@scu.ac.ir)

علی عربی

گروه جامعه‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. رایانامه: [a.arabi@scu.ac.ir](mailto:a.arabi@scu.ac.ir)

لفته منصور

دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر، شوشتر، ایران. رایانامه: [laftehmansoori@gmail.com](mailto:laftehmansoori@gmail.com)

سارا نیل درار

دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. رایانامه: [S.nildarar4164@gmail.com](mailto:S.nildarar4164@gmail.com)

## چکیده

**هدف:** هدف پژوهش حاضر شناسایی و رتبه‌بندی نیازهای آموزشی جامعه عرب استان خوزستان در حوزه کتابخانه‌های عمومی است.

**روش:** رویکرد پژوهش حاضر روش آمیخته است. ترتیب انجام مبتنی بر توالی کیفی-کمی با تأکید بر اهمیت یافته‌های کیفی است. داده‌های کیفی جمع‌آوری شده با استفاده از روش گروه متمرکز (مصاحبه عمیق و گروه کانونی) با فن تحلیل مضمون برای دستیابی به سنخ‌شناسی و اولویت‌بندی نیازهای جامعه هدف در ارتباط با کتابخانه‌های عمومی تحلیل شد. جهت تعیین جامعه پژوهش در مرحله کیفی ۵ شهرستان استان به صورت هدفمند انتخاب شد. در بخش کمی با توجه به نتایج حاصل از مصاحبه‌ها، پرسشنامه‌ای برای پیمایش اجتماعی در سطح شهرستان‌های استان خوزستان طراحی شد. برای تعیین نمونه از نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی در بخش کمی و روش سهمیه‌ای در بخش کیفی استفاده شد. نمونه ۵۱۷ نفر از جامعه عرب‌زبان خوزستان بود.

**یافته‌ها:** نیازهای آموزشی جامعه عرب خوزستان به ترتیب اولویت عبارتند از: نیازهای هویتی، نیازهای هنری، نیازهای کارآفرینی، زبانی و مذهبی، نیازهای علمی و مهارت‌های اجتماعی. برنامه‌های آموزشی مناسب برای این جامعه این امکان را در اختیار مدیران و تصمیم‌گیران کتابخانه‌های عمومی قرار می‌دهد تا بتوانند برنامه‌هایی دقیق در اجرای برنامه‌های آموزشی در کتابخانه‌های عمومی تهیه کنند.

**نتیجه‌گیری:** این پژوهش در زمینه خدمات چندفرهنگی و کتابخانه‌های عمومی و ارائه خدمات و استفاده گروه‌های قومی و اقلیت‌ها از کتابخانه‌های عمومی ارزشمند است. در صورت کاربست نتایج توسط مدیران و برنامه‌ریزان نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به عنوان نقشه راه می‌توان امیدوار بود زمینه‌های ارائه خدمات مطابق نیاز جامعه عرب استان خوزستان فراهم آید.

**کلیدواژه‌ها:** کتابخانه‌های عمومی، آموزش، نیازهای آموزشی، جامعه عرب، استان خوزستان

استناد: کوهی رستمی، منصور، عربی، علی؛ منصور، لفته؛ و نیل درار، سارا (۱۴۰۳). شناسایی و رتبه‌بندی نیازهای آموزشی جامعه عرب استان خوزستان در حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۳۰(۳)، ۲۵۶-۲۴۰.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۲۳؛ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۲/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۰۵؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۷/۱۰

نوع مقاله: علمی پژوهشی

ناشر: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

© نویسندگان





## مقدمه

نیاز به آموزش در دهه ۱۹۹۰ برای پاسخگویی به چالش‌های قرن ۲۱ و افزایش مهارت نیروی کار سازگار در حمایت از جامعه اطلاعاتی یا اقتصاد دانشی بیش از پیش احساس شد (اوه، گروت و اشمیت<sup>۱</sup>، ۲۰۰۷). پس از آن، با رشد شتابنده تغییرات و رقابت در عرصه جهانی، دولت‌ها برای تداوم حیات مطلوب خود و همسو شدن با تحولات جهانی به اهمیت افزایش توان بهره‌گیری از قابلیت‌ها و ظرفیت‌های یادگیری جوامع خود پی بردند. از این رو، از اواخر قرن بیستم آموزش به عنوان یکی از حقوق فردی افراد شناخته شد و از آن پس، بسیاری از کشورهای دنیا اقدام به ایجاد برنامه‌های آموزش یادگیری مادام‌العمر به عنوان راهی برای توسعه فردی و زندگی غنی‌تر کردند و امروزه این برنامه‌ها را جزو اولویت‌های آموزشی دولت‌ها برای مردم قرار داده‌اند.

یادگیری مادام‌العمر به کلیه فعالیت‌های یادگیری رسمی و غیررسمی اطلاق می‌شود که در طول زندگی انجام می‌شود (روو کان<sup>۲</sup>، ۱۹۸۷). یادگیری مادام‌العمر از نظر جارویس<sup>۳</sup> (۲۰۰۶) شامل فرایندهایی در طول زندگی است که جسم، ذهن و تجربیات فرد را درگیر کرده و در نهایت منجر به تغییر فرد می‌شود. از آنجا که آموزش مادام‌العمر برای همگان در فضای رسمی و آکادمیک میسر نیست - هر چند این فضاها در ترویج یادگیری مادام‌العمر نقش دارند، اما نیازمند تعریف فضاهایی برای یادگیری مادام‌العمر برای عامه مردم هستیم. از جمله فضاهای عمومی و یکی از منحصر به فردترین آنها به لحاظ فراگیر بودن، ارزان بودن و در دسترس بودن برای همه، کتابخانه‌های عمومی هستند.

کتابخانه‌های عمومی به واسطه همگانی بودن، امکان نیازسنجی بهتری قبل از برگزاری برنامه‌های یادگیری دارند و سعی دارند توانمندی‌های افراد را از طریق آموزش به صورت رایگان و کم‌هزینه افزایش دهند و این برخلاف سایر مراکز آموزشی جامعه است که اغلب نگاه تجاری دارند. از این رو، امروزه نقش کتابخانه‌های عمومی در یادگیری مادام‌العمر به مسئله مهمی در همه کشورهای دنیا بدل شده است؛ به طوری که شاهد ایجاد فضاهای یادگیری مثل فضاهای سازنده<sup>۴</sup>، ایجاد مکان‌های ثابت آموزش در حوزه‌های مختلف اجتماعی و به ویژه اقتصادی در کتابخانه‌های عمومی دنیا هستیم و همان‌طور که اوه، گروت و اشمیت<sup>۵</sup> (۲۰۰۷) تأکید دارند، کتابخانه‌های عمومی در حمایت از فراگیران فردی و غیررسمی سابقه طولانی دارند و از این رو می‌توان انتظار داشت که در زمینه یادگیری مادام‌العمر سهم مهمی داشته باشند.

کسل، بامداس و بریان<sup>۶</sup> (۲۰۱۲) با بررسی تاریخ کتابخانه‌ها مدعی هستند نقش کتابخانه‌های عمومی در طول تاریخ از مکان‌هایی برای دستیابی به منابع و خواندن کتاب و روزنامه به مراکز فرهنگی و سپس با گسترش فناوری به مراکز رسانه‌ها و امروزه به مراکز یادگیری تبدیل شده است. این بدین معنی است که اگرچه کتابخانه‌ها و کتابداران در گذشته از یادگیری پشتیبانی می‌کردند، در سال‌های اخیر بر این نقش «اصرار دارند» و به عنوان «مکان سوم» آموزش در جوامع خدمت می‌کنند (اولدنبرگ<sup>۷</sup>، ۲۰۰۲) و کتابخانه‌های عمومی «به‌طور جدایی‌ناپذیری با یادگیری مادام‌العمر» مرتبط هستند (ایمل و داکت<sup>۸</sup>، ۲۰۰۹). از طرفی بررسی تاریخی زیست کتابخانه‌های عمومی نشان می‌دهد که پیوندی ناگسستنی بین کتابخانه‌های عمومی و اجتماعات محلی وجود داشته است. در ابتدا، هدف کتابخانه عمومی، تأمین دموکراسی، کاهش میزان رفتار مخرب و فراهم کردن سرگرمی و تفریح قابل قبول در سطح اجتماع بود (سنیدر<sup>۹</sup>، ۲۰۰۷). در سال ۱۹۶۹، بخشی با عنوان «میزگرد مسئولیت اجتماعی» در انجمن کتابداری آمریکا ایجاد و زمینه‌ای برای کتابداران فراهم شد که در مورد مسائل اجتماعی، بحث و فعالیت‌هایی را در جهت بهبود شرایط اجتماعی پیشنهاد کنند. با این که موضوع مسئولیت اجتماعی کتابداری به اوایل دهه ۱۹۶۰ برمی‌گردد، در سطح بین‌المللی تا سال ۱۹۹۸ به عنوان موضوع حرفه‌ای برجسته نشد. در سال ۱۹۹۸ با آغاز گروه

1. Eve, Groot & Schmidt

2. Rowe & Kahn

3. Jarvis

۴ Makerspace: در یک فضای سازنده مراجعان در سنین مختلف می‌توانند به تنهایی یا با کارکنان کتابخانه در طرح‌های خلاق همکاری کنند. این فضاها اغلب دسترسی اعضای جامعه را به ابزارها، فناوری‌ها و ارتباطات اجتماعی امکان‌پذیر می‌کند.

5. Eve, Groot & Schmidt

6. Cassell, Bamdas & Bryan

7. Oldenburg

8. Imel & Duckett

9. Snyder



بحث مسئولیت اجتماعی توسط ایفلا، این گروه در مورد مسائلی مانند توسعه کتابخانه روستایی، بی‌سوادی و شکاف دیجیتال به بحث پرداختند (بروان<sup>۱</sup>، ۲۰۰۴).

شووا<sup>۲</sup> (۲۰۲۳) نشان داده است که کتابخانه‌های عمومی، به عنوان مراکز فرهنگی و تاریخی، نقش بسیار مهمی در حفظ و تقویت هویت و قومیت‌های محلی ایفا می‌کنند. این مکان‌های عمومی، فضاهایی را فراهم می‌کنند که افراد می‌توانند با غنی‌ترین آثار فرهنگی، ادبی و تاریخی خود آشنا شوند و از آنها بهره‌برداری کنند. گیلپین، کارگر و ننکا<sup>۳</sup> (۲۰۲۴) به این نتیجه دست یافتند که این ارتباط میان فرهنگ و جامعه، باعث تقویت هویت قومیت‌های محلی می‌شود؛ زیرا افراد از طریق دسترسی به منابع فرهنگی، ارزش‌ها، باورها و تاریخچه قومیت خود را بهتر درک می‌کنند. همچنین، ویناتا، فادلینا و باسوکی<sup>۴</sup> (۲۰۲۱) در پژوهش خود کتابخانه‌های عمومی را به عنوان مکان‌هایی برای تبادل دانش و تجربیات میان افراد مختلف دانسته‌اند که با ارائه خدماتی از جمله آموزش، کارگاه‌های فرهنگی و هنری، نشست‌های ادبی و فرهنگی، فضایی را برای توسعه و تقویت هویت فرهنگی و قومیتی فراهم می‌کنند. این اقدامات به تعاملات فرهنگی و اجتماعی بین افراد مختلف کمک کرده و همچنین باعث ترویج ارزش‌های فرهنگی و هویت محلی اساسی می‌شود. به همین دلیل، حمایت و توسعه کتابخانه‌های عمومی به عنوان نقاطی برای انتقال و حفظ میراث فرهنگی و هویت قومیت‌های محلی، بسیار حیاتی است.

لذا لازم است کتابخانه‌های عمومی متناسب با تحولات پیرامون (بالاخص تحولات اجتماعی) خدمات خود را تغییر، تقویت، یا بهبود بخشند. کتابخانه‌های عمومی با هدف خدمت‌رسانی به اجتماعات مختلف ساکن پیرامون خود به وجود آمده‌اند. این رسالت میسر نمی‌شود مگر با شناخت جامعه مخاطب و نیازهای اطلاعاتی و خدماتی جامعه و دسترس‌پذیر ساختن اطلاعات و دانش و ارائه خدمات برای همه گروه‌ها صرف‌نظر از سن، نژاد، قومیت، دین، ملیت، زبان و موقعیت اجتماعی. به واسطه این الزام، کتابخانه‌های عمومی نقش خود را از «مخازن کتاب» به فرایندهای نوآورانه تقویت اجتماع تغییر داده و باید از «طراحی خدمات برای مشتریان» به سمت «طراحی خدمات برای اجتماعات» حرکت کنند (دِ مور و ون دن اسم<sup>۵</sup>، ۲۰۱۳). بنابراین، در راستای تبدیل شدن به «کتابخانه نیازمحور» و حرکت به سمت «طراحی خدمات برای اجتماعات»، ضروری است که نیازهای اطلاعاتی، خدماتی و برنامه‌های اجتماعات محلی و قومی کتابخانه عمومی شناسایی شود و حرکت کتابخانه براساس آن صورت گیرد (خادمی زاده و همکاران، ۱۴۰۰).

شناسایی نیازهای اطلاعاتی کتابخانه‌های عمومی در ایران به دلیل تنوع قومی از اهمیت دوچندان برخوردار است. توجه به نیاز اطلاعاتی هر کدام از این اقوام در بستر کتابخانه‌های عمومی باعث می‌شود این کتابخانه‌ها به نهادهایی اجتماع محور تبدیل شوند و از این طریق بر غنای فرهنگی جامعه افزوده و به شکل‌گیری هویت فرهنگی کمک شایانی کنند. یکی از گروه‌های قومی ساکن در ایران، قوم عرب است. این قوم در گستره استان خوزستان در حال زیست هستند که کتابخانه‌های عمومی باید پایش دقیقی از نیازهای متنوع آنها داشته باشد تا بتوانند پیوندی عمیق با این گروه قومی ایجاد کنند. این گروه قومی قطعاً نیازهای متنوعی دارند که در این پژوهش بر شناسایی و سنجش نیازهای آموزشی آنان پرداخته شده است. به همین جهت، پژوهش حاضر در پی آن است که به شناسایی انواع نیازهای آموزشی اجتماعات عرب زبان استان خوزستان بپردازد تا با شناسایی نیازها بتواند برنامه‌ریزی مفیدی در زمینه رفع آنها از طریق اجرای برنامه‌ها و خدمات عرضه کند. از این رو، برای پاسخ به مسئله پژوهش سؤالات زیر مدنظر است:

- نیازهای آموزشی جامعه عرب استان خوزستان در حوزه کتابخانه‌های عمومی کدامند؟
- رتبه‌بندی نیازهای آموزشی شناسایی شده جامعه عرب استان خوزستان در حوزه کتابخانه‌های عمومی کدامند؟
- آیا تفاوت معنی‌داری بین نیازهای آموزشی گروه‌های سنی و جنسیتی جامعه عرب وجود دارد؟

1. Brown

2. Shuva

3. Gilpin, Karger & Nencka

4. Winata, Fadelina & Basuki

5. de Moor & van den Assem



## روش پژوهش

رویکرد پژوهش حاضر را می‌توان روش آمیخته<sup>۱</sup> نامید که با عناوین گوناگونی چون عملیاتی‌سازی چندگانه، راهبردهای مختلط، و روش‌شناسی مختلط نیز نامیده می‌شود (بلیکی، ۱۳۹۵: ۳۳۷). ترتیب انجام این راهبرد مبتنی بر توالی کیفی-کمی با تأکید بر اهمیت یافته‌های کیفی در ادامه توضیح داده شده است. داده‌های کیفی جمع‌آوری شده با استفاده از روش گروه متمرکز (مصاحبه عمیق) با فن تحلیل تماتیک برای دستیابی به سنخ‌شناسی و اولویت‌بندی نیازهای جامعه هدف در ارتباط با کتابخانه‌های عمومی تحلیل شد. در این پژوهش نخستین گام که شناسایی نیازهای اطلاعاتی آموزشی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان است، با استفاده از گروه‌های متمرکز و تحلیل کیفی داده‌ها (تحلیل مضمون) انجام شد. در گام بعدی (تحلیل کمی) بعد از توزیع و جمع‌آوری پرسشنامه، تحلیل کمی داده‌های به دست آمده در بخش کیفی انجام شد.

در بخش کیفی، در هر جلسه، بعد از معرفی اعضای شرکت‌کننده در جلسه و آشنایی اولیه، یکی از اعضای گروه پژوهشی خلاصه‌ای از مسأله پژوهش از جمله بیان مسئله، ضرورت و اهمیت انجام طرح و اهداف نیازسنجی را به استحضار شرکت‌کنندگان می‌رساند. سپس کدهای اخلاقی پژوهش به اطلاع داوطلبان شرکت‌کننده در جلسه می‌رسد و به سؤال‌های احتمالی آنان پاسخ داده می‌شود. در ادامه، برگه‌هایی در اختیار شرکت‌کنندگان قرار می‌گرفت تا در صورت لزوم در طول جلسه موارد مرتبط با اهداف تحقیق را علاوه بر مشارکت در بحث گروهی، یادداشت کنند و در انتها به گروه پژوهشی تحویل دهند. محتوای جلسات نیز جهت تحلیل ثانویه با رعایت تمامی کدهای اخلاقی ضبط شد.

شرکت‌کنندگان در هر جلسه بین پانزده تا بیست و پنج نفر بودند و زمان جلسات برای ۱۲۰ دقیقه تعریف شده بود که در تمامی جلسات با توجه به مشارکت بالای شرکت‌کنندگان، این زمان تا ۲۰۰ دقیقه نیز ادامه می‌یافت. لازم به ذکر است که منطبق با قواعد روش‌شناسی مورد استفاده، در هر جلسه شرکت‌کنندگان تشویق می‌شدند با یکدیگر صحبت کنند، سؤال بپرسند، حکایت‌ها را مبادله کنند و در مورد تجربیات و دیدگاه‌های یکدیگر نظر دهند. اگرچه محققان به‌عنوان ناظم، موضوعات مورد بحث را آغاز می‌کردند و بنابراین کنترل خاصی بر آنچه که قرار بود مورد بحث قرار گیرد، توسط آنان اعمال می‌شد، هیچ دیدگاهی را در طول جلسه گفتگوی در جریان که سبب سوگیری شناختی شود، ارائه نمی‌کردند.

برای تعیین جامعه پژوهش در مرحله کیفی ترکیب جمعیتی ۲۹ شهرستان استان با تأکید بر اجتماعات عرب‌زبان بر روی نقشه مشخص شدند. سپس از میان شهرستان‌های عرب‌نشین با توجه به درصد قومیت عرب (هفتاد تا صد درصد) و مبتنی بر مجاروت فرهنگی با سایر شهرستان‌ها و همچنین توسعه‌یافتگی، ۵ شهرستان آبادان، اهواز، سوسنگرد، شوش و رامشیر جهت برگزاری جلسات گروه متمرکز انتخاب شدند. ترکیب جلسات شامل اعضای فعال کتابخانه‌های عمومی شهرستان از گروه‌های مختلف سنی با توجه به متغیر جنسیت انتخاب شدند. تلاش حداکثری تیم پژوهشی بر این امر استوار بود تا ترکیب افراد حاضر در جلسه مبتنی بر اهداف تحقیق باشد. از این رو، شرکت‌کنندگان شامل مسئولان کتابخانه‌ها، فعالان فرهنگی و اجتماعی شهرستان، اعضای کودک و نوجوان، جوانان، و بزرگسالان کتابخانه‌های عمومی بود.

تلاش شد با ورود به جامعه آماری ناشناخته و نامشخص مورد مطالعه، نیازسنجی کیفی مبتنی بر هدف بیان شده در پژوهش حاضر صورت گیرد. حجم نمونه بر اساس حد اشباع نظری تعیین شد. در پژوهش‌های متعدد بسته به حد اشباع نظری تعداد مصاحبه‌ها از ۱۰ تا ۳۰ نفر متغیر بوده است که در این پژوهش نیز در همین بازه تا حد اشباع نظری مصاحبه انجام شد.

در بخش کمی با توجه به نتایج از حاصل از مصاحبه‌ها، پرسشنامه‌ای جهت پیمایش اجتماعی در سطح شهرستان‌های استان خوزستان انجام شد. پژوهشگران از نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی سهمیه‌ای برای انتخاب نمونه استفاده کردند. هر شهرستان به نسبت سهم خود از جمعیت اجتماعات عرب‌زبان در نمونه نقش داشته است. مطابق با جدول کوکران، تعداد نمونه بیش از ۲۰۰ نفر کم‌ترین خطای برآورد و اندازه‌گیری را برای



تحلیل‌ها نشان می‌داد که پژوهشگران توانستند نمونه ۵۱۷ نفری را از جامعه عرب‌زبان خوزستان انتخاب کنند. جهت انجام این بخش از پژوهش، بر اساس مصاحبه‌ها پرسشنامه‌ای طراحی و اجرا شد. پرسشنامه اولیه نیازهای آموزشی بود که برای تعیین روایی در اختیار متخصصان قرار گرفت. برای تعیین روایی پرسشنامه اولیه، این پرسشنامه در اختیار ۲۱ متخصص و چهره فرهنگی و اجتماعی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان قرار گرفت و از آنها خواسته شد تا درباره هر گویه نظر خود را به صورت اعداد ۱ تا ۴ اعلام کنند: عدد ۱ به معنی نامرتب بودن گویه، عدد ۲ گویه مرتبط است اما احتیاج به بازنگری کلی دارد، عدد ۳ گویه مرتبط است، اما احتیاج به بازنگری جزئی دارد، و عدد ۴ یعنی گویه کاملاً مرتبط است. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها برای تعیین روایی محتوا از شاخص روایی محتوا موسوم به CVI استفاده شد. این شاخص در دو سطح گویه و سازه قابل محاسبه است (هالک، هول و بارتلومیچزیک<sup>۱</sup>، ۲۰۱۷). پایایی ابزار با استفاده از آزمون کرونباخ ۰/۹۱ به دست آمد که نشان از پایایی ابزار است.

## یافته‌ها

پس از کدگذاری اولیه مصاحبه‌های انجام‌شده به همراه مصاحبه‌های تکمیلی و پرسشنامه نیمه‌ساختار یافته، کدهای اولیه در هفت مقوله محوری دسته‌بندی شدند که به ترتیب اهمیت و تکرار در جدول شماره ۱ ارائه شده‌اند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، ۷ مقوله محوری نیازهای آموزشی و یادگیری مادام‌العمر اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان عبارتند از: کار آفرینی، مهارت‌های اجتماعی، هویت‌یابی، ادبی و هنری، مذهبی، علمی و زبانی.

جدول ۱. مقوله‌های محوری در آموزش مبتنی بر انتظارات جامعه عرب‌زبان استان خوزستان

مقوله‌های محوری	کد / مضمون اولیه
کار آفرینی	مهارت‌افزایی شغلی / آموزش مهارت کاربردی توانمندسازی / کلاس‌های فنی / معرفی مشاغل / آشنایی با مشاغل / مشاغل خانگی: خیاطی، آشپزی و ...
مهارت‌های اجتماعی	فرزندپروری / آموزش خانواده محور / فرهنگ کتابخوانی / فرهنگ شهروندی / مشاوره / توانمندی خانواده / زنان خانه‌دار / برنامه‌های جامعه‌محور / اصول شهروندی / سواد رسانه‌ای / مهارت زناشویی.
هویت‌یابی	هویت‌بخشی / معرفی مشاهیر / شهرشناسی / تاریخ و بزرگان / هویت قومی (آثار ادبی، هنری، شعر، موسیقی، هنر) / هویت ملی (ترجمه آثار فاخر فارسی و ملی به زبان عربی / داستان‌های کودکان) / هویت تاریخی (شهرشناسی، مشاهیر و بزرگان، تاریخ باستان و معاصر)
ادبی و هنری	نقاشی / کلاس طراحی / کلاس هنری / نقاشی / موسیقی / ادبیات / نقاشی / کار دستی / شعر / نویسندگی / ورزش / عکاسی / گرافیک / سینما / اوربگامی
مذهبی	کلاس دینی / داستان‌های قرآنی / آشنایی با پیامبران و امامان
علمی	کلاس نجوم / تقویت دروس / کنکور
زبانی	زبان‌آموزی / آموزش زبان / هویت و زبان

جدول ۲ حاوی میانگین نمراتی است که هر کدام از افراد به این دسته‌بندی‌ها داده‌اند. با توجه به نتایج، نیازهای آموزشی اجتماعات عرب خوزستان به ترتیب اولویت عبارتند از: نیازهای هویتی، نیازهای هنری، نیازهای کار آفرینی، زبانی و مذهبی، نیازهای علمی و مهارت‌های اجتماعی.



جدول ۲. نیازهای آموزشی نمونه پژوهش

نیازهای آموزشی	تعداد پاسخگو	میانگین
هویت بخشی	۵۰۸	۳,۴۲۰۳
هنری	۴۹۰	۳,۳۴۱۸
کارآفرینی	۵۱۳	۳,۱۵۶۴
زبانی	۴۹۷	۳,۰۹۴۶
مذهبی	۵۰۶	۳,۰۸۱۰
علمی	۴۹۱	۲,۹۶۷۴
مهارت‌های اجتماعی	۴۷۲	۲,۷۸۸۱

نکته قابل تأمل در نتایج جدول ۲ این است که هرچند نیازهای آموزشی هویت بخشی بالاترین میانگین را در میان نیازهای آموزشی به خود اختصاص داده است، قرار گرفتن زبان در رده‌های پایین‌تر از نیازهای هنری و کارآفرینی بسیار قابل تأمل می‌باشد. چون زبان ظرف اندیشه و فرهنگ انسان اجتماعی است و هویت بر ساخته‌ای از ابعاد تاریخی و سرزمینی دارد، با توجه به یافته‌های کیفی پژوهش حاضر می‌توان بر این مهم تأکید داشت که جامعه عرب‌زبان خوزستان، هویت خویش را در پیوندی ناگسستنی با تاریخ و سرزمین ایران ادراک می‌کند و این مهم حاکی از نقش بسیار حساس کتابخانه‌های عمومی در تقویت هویت ملی هم‌زمان با احترام و به رسمیت شناختن هویت‌های قومی است.

در ادامه سعی شد تفاوت بین نیازهای آموزشی بین گروه‌های مختلف اجتماعی از جمله مردان و زنان و همچنین گروه‌های سنی با استفاده از تجزیه و تحلیل واریانس دوره‌ها بررسی شود.

### نیازهای آموزشی-کارآفرینی

برای بررسی معنی‌داری تفاوت بین گروه‌های سنی و جنسیتی از تحلیل واریانس دوره‌ها استفاده شد. نتایج در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. آزمون آنوای دوطرفه برای تفاوت نیازهای آموزشی-کارآفرینی

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معناداری
جنسیت	۱۲,۳۷	۱	۱۲,۳۷	۱۰,۸۲	۰,۰۱
گروه‌های سنی	۳,۰۱	۲	۱,۵۰	۱,۳۱	۰,۲۶۹
تعامل جنسیت و گروه سنی	۳,۷۱	۲	۱,۸۵	۱,۶۲	۰,۱۹۸
خطای استاندارد	۵۳۳,۵۷	۴۶۷	۱,۱۴		

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، بین نیازهای آموزشی-کارآفرینی زنان و مردان تفاوت معنی‌داری



وجود دارد. با توجه به میانگین به دست آمده، نیاز به آموزش در حوزه کارآفرینی در اجتماعات عرب زبان به واسطه مشکلات اقتصادی حاکم بر جامعه و کمبود کار در استان خوزستان از اهمیت بالایی برخوردار است. نکته قابل تأمل در این میان تفاوت معنادار بین انتظارات آموزشی-کارآفرینی زنان با مردان است. این مهم حاکی از تغییرات اجتماعی جوامع مدرن و پررنگ شدن امکان حضور زنان در عرصه‌های عمومی جامعه است که به ویژه با توجه به فرهنگ سنتی، پیش‌تر این مهم، مگر در موارد عرفی پذیرفته شده دور از دسترس بوده است. در چنین شرایطی نیاز به استقلال مالی در هویت‌یابی زنان به عنوان متغیر کلیدی می‌تواند تبیین‌کننده انتظارات بالای آنان در زمینه آموزش‌های مرتبط با کارآفرینی باشد. اما بین نیاز آموزشی-کارآفرینی در گروه‌های سنی و همین‌طور تعامل بین جنسیت و گروه سنی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. این نتایج حاکی از آن است که کل جامعه پژوهش به واسطه مسائل اقتصادی نیاز به ایجاد کار و کارآفرینی را احساس می‌کنند و انتظار دارند کتابخانه‌های عمومی بتوانند دوره‌های آموزشی کارآفرینی را برای آنها برگزار کنند.

### نیازهای آموزشی-مهارت‌های اجتماعی

برای بررسی معنی‌داری تفاوت بین گروه‌های سنی و جنسیتی از تحلیل واریانس دوره‌ها استفاده شد. نتایج مربوط به آنوای دو راهه در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. آزمون آنوای دو طرفه برای تفاوت نیازهای آموزشی-مهارت‌های اجتماعی

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معناداری
جنسیت	۰,۱۶	۱	۰,۱۶	۰,۱۲	۰,۷۲۷
گروه‌های سنی	۱۴,۵۱	۲	۷,۲۵	۵,۴۳۷	۰,۰۱
تعامل جنسیت و گروه سنی	۴,۹۲	۲	۲,۴۷	۱,۸۵	۰,۱۵۸
خطای استاندارد	۵۷۸,۰۴	۴۳۳	۱,۳۳		

طبق جدول ۴، بین نیازهای آموزشی-مهارت‌های اجتماعی زنان و مردان و همین‌طور تعامل بین جنسیت و گروه سنی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. اما بین نیاز آموزشی-مهارت‌های اجتماعی در گروه‌های سنی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به میانگین‌های به دست آمده، با توجه به تغییرات وسیع اجتماعی در سطح جامعه نیاز به دوره‌های آموزشی مهارت‌های اجتماعی به شدت احساس می‌شود و در این بین، گروه‌های سنی جوان که در مهمترین دوران زندگی خود جهت ساختن آینده قرار دارند، در اجتماعات عرب نیاز بیشتری به آموزش در حوزه مهارت‌های اجتماعی دارند.

### نیازهای آموزشی-هویت بخشی

برای بررسی معنی‌داری تفاوت بین گروه‌های سنی و جنسیتی از تحلیل واریانس دوره‌ها استفاده شد. نتایج در جدول ۵ آمده است.



جدول ۵. آزمون آنوای دوطرفه برای تفاوت نیازهای آموزشی-هویت بخشی

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معناداری
جنسیت	۱,۴۰	۱	۱,۴۰	۱,۰۷	۰,۳۰
گروه‌های سنی	۲,۵۹	۲	۱,۲۹	۰,۹۸	۰,۳۷
تعامل جنسیت و گروه سنی	۰,۴۱	۲	۰,۲۰	۰,۱۵	۰,۸۵۵
خطای استاندارد	۶۰۸,۷۵	۴۶۲	۱,۳۱		

در جدول ۵ مشاهده می‌شود که بین نیازهای آموزشی-هویت بخشی زنان و مردان، گروه‌های سنی و تعامل جنسیت و گروه‌های سنی تفاوت معنی داری وجود ندارد. این یافته نشان می‌دهد که نیاز به آشنایی با هویت‌های قومی و ملی در تمامی گروه‌های سنی و جنسیتی در اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان احساس می‌شود و آنان انتظار دارند کتابخانه‌های عمومی با دوره‌های آموزشی متنوع هویت‌های قومی و محلی آنان را در امتداد هویت ملی در قالب محتواهایی آموزشی به رسمیت بشناسند. با توجه به توضیحات یافته‌های کیفی باید خاطر نشان کرد که این خواست برآمده از مختصات جهان معاصر ضرورت سیاست‌گذاری منطقه‌ای مبتنی بر مؤلفه‌های فرهنگی-اجتماعی جامعه هدف را در راستای ایجاد انسجامی ملی خاطر نشان می‌کند.

## نیازهای آموزشی-هنری

باز هم برای بررسی معنی داری تفاوت بین گروه‌های سنی و جنسیتی از تحلیل واریانس دوره‌ها استفاده شد. نتایج مربوط در جدول ۶ آمده است.

جدول ۶. آزمون آنوای دوطرفه برای تعیین تفاوت نیازهای آموزشی-هنری

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معناداری
جنسیت	۰,۴۸	۱	۰,۴۸۵	۰,۳۳	۰,۵۶
گروه‌های سنی	۴,۲۷	۲	۲,۱۳	۱,۴۵	۰,۲۳
تعامل جنسیت و گروه سنی	۹,۲۹	۲	۴,۶۴	۳,۱۶	۰,۰۶
خطای استاندارد	۶۵۱,۶۰	۴۴۴	۱,۴۶		

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، بین نیازهای آموزشی-هنری زنان و مردان و همین‌طور تعامل بین جنسیت و گروه سنی تفاوت معنی داری وجود ندارد. این یافته نیز نشان می‌دهد که همه گروه‌های سنی و جنسیتی به یک نسبت علاقه‌مند به حضور در دوره‌های آموزشی هنری هستند. اما نکته مهم این است که اجتماعات عرب‌زبان در همه گروه‌های سنی و جنسیتی به شدت نیاز به حضور در برنامه‌های آموزش هنری دارند که این واقعیت را می‌توان با دو دلیل تبیین کرد: با توجه به شناخت محققان و داده‌های کسب‌شده در مسیر پژوهش، اولین دلیل نبود آموزشگاه‌های معتبر در زمینه آموزش‌های هنری در مناطق عرب‌زبان استان خوزستان است. اما دومین دلیل آن را باید در ارتباط غنی و تاریخی هنر و فرهنگ عرب‌زبانان استان خوزستان جست که به وضوح در صنایع دستی،



پوشش، سفره‌آرایی و جشن‌های ایشان مشهود است. از این رو، کتابخانه‌های عمومی استان می‌توانند با گسترش ظرفیت‌های خود در زمینه ارائه نیازهای آموزشی-هنری، ضمن ایجاد انگیزه برای حضور شهروندان در این نهاد، زمینه‌ای برای پیوند هویت‌های محلی، قومی و ملی در ظرف هنر فراهم آورند که اهمیت بسیاری در تقویت انسجام اجتماعی در سطح منطقه‌ای و ملی دارد و از مؤلفه‌های زیربنایی توسعه پایدار است.

## نیازهای آموزشی-زبانی

جهت بررسی معنی‌داری تفاوت بین گروه‌های سنی و جنسیتی در این مؤلفه هم از تحلیل واریانس دوراهه استفاده شد. نتایج در جدول ۷ آمده است.

جدول ۷. آزمون آنوای دو طرفه برای بررسی تفاوت نیازهای آموزشی-زبانی

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معناداری
جنسیت	۰,۳۰	۱	۰,۳۰	۰,۲۱	۰,۶۴
گروه‌های سنی	۳,۳۱	۲	۱,۶۵	۱,۱۶	۰,۳۱
تعامل جنسیت و گروه سنی	۶,۶۰	۲	۳,۳۰	۲,۳۱	۰,۱۰
خطای استاندارد	۶۴۶,۰۸	۴۵۳	۱,۴۲		

همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، بین نیازهای آموزشی-زبانی زنان و مردان و همین‌طور تعامل بین جنسیت و گروه سنی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. یکی از نیازهای جدی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان نیاز به برگزاری کلاس‌های آموزشی زبان فارسی و انگلیسی است. با توجه به اینکه کودک تا سنین مدرسه با زبان عربی صحبت می‌کند، به هنگام ورود به مدرسه با مشکل زبان فارسی مواجه می‌شود. بنابراین، یکی از نیازهای آموزشی اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان در بُعد آموزش زبان در کنار نیاز به آموزش زبان انگلیسی، آموزش زبان فارسی است. بنابراین، بیشترین نیاز گروه‌های سنی نوجوان آموزش زبان فارسی و نیاز بزرگسالان هم آموزش زبان انگلیسی است.

## نیازهای آموزشی-علمی

برای بررسی معنی‌داری تفاوت بین گروه‌های سنی و جنسی از این نظر از تحلیل واریانس دوراهه استفاده شد. نتایج در جدول ۸ آمده است.

جدول ۸. آزمون آنوای دو طرفه برای بررسی تفاوت نیازهای آموزشی-علمی

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معناداری
جنسیت	۰,۵۵	۱	۰,۵۵	۰,۳۵	۰,۵۵
گروه‌های سنی	۱۲۷,۹۹	۲	۶۳,۹۹	۴۰,۳۳	۰,۰۰۱
تعامل جنسیت و گروه سنی	۴,۶۵	۲	۲,۳۲	۱,۴۶	۰,۲۳
خطای استاندارد	۷۰۹,۲۳	۴۴۷	۱,۵۸		



طبق جدول ۸، بین نیازهای آموزشی-علمی زنان و مردان و همین‌طور تعامل بین جنسیت و گروه سنی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. اما بین نیاز آموزشی-علمی در گروه‌های سنی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به میانگین می‌توان گفت گروه‌های سنی نوجوان در اجتماعات عرب نیاز بیشتری به آموزش علمی دارند. این نتایج نشان داد که گروه سنی نوجوان به فراخور دوران زیست خود که با مشخصه پرسشگری شناخته می‌شود، نیاز به دوره‌های آموزشی علمی را بیش از سایر گروه‌های سنی احساس می‌کند. از این‌رو، ضرورت دارد تا با توجه ویژه به این خواست و مبتنی بر یافته‌های بخش کیفی، متناسب با ذائقه نوجوانان، امکان دسترسی به چنین آموزش‌هایی را برای ارتقای توانمندی علمی آنان و همچنین در راستای کشف استعدادهایشان در گذار به آینده‌ای موفق برای جامعه ایران فراهم کرد.

## نیازهای آموزشی-مذهبی

در بررسی معنی‌داری تفاوت بین گروه‌های سنی و جنسیتی در این بُعد هم از تحلیل واریانس دوراهه استفاده شد. نتایج در جدول ۹ آمده است.

جدول ۹. آزمون آنوای دو طرفه برای تعیین تفاوت نیازهای آموزشی-مذهبی

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معناداری
جنسیت	۱,۱۸	۱	۱,۱۸	۰,۵۵	۰,۴۵
گروه‌های سنی	۰,۲۵۸	۲	۰,۱۲	۰,۰۶	۰,۹۴
تعامل جنسیت و گروه سنی	۷,۲۱	۲	۳,۶۰	۱,۶۸	۰,۱۸
خطای استاندارد	۹۸۹,۴۸	۴۶۲	۲,۱۴		

همان‌طور که در جدول ۹ مشاهده می‌شود، بین نیازهای آموزشی-مذهبی زنان و مردان و همین‌طور تعامل بین جنسیت و گروه سنی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. با توجه به بافت سنتی، قومی و مذهبی حاکم بر اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان درخواست دوره‌های آموزشی دینی با تأکید بر کلاس‌های دینی، داستان‌های قرآنی و آشنایی با پیامبران و امامان طرح شده است. به سبب بافت خاص این مناطق همه گروه‌های سنی و جنسیتی احساس نیاز به حضور در چنین کلاس‌های آموزشی را در خود احساس می‌کنند.

## بحث و نتیجه‌گیری

زندگی همواره موقعیت‌های چالش‌برانگیزی می‌آفریند. ما به این چالش‌ها پاسخ می‌دهیم و با آنها سازگار می‌شویم و هر چه پیش می‌رویم می‌فهمیم چه عواملی در زندگی مؤثر است. تا زمانی که زنده هستیم، چاره‌ای نداریم جز اینکه یاد بگیریم. بنابراین یادگیری مادام‌العمر از این نظر حقیقت انکارناپذیری است (المبورگ<sup>۱</sup>، ۲۰۱۶). یادگیری فرآیندی از تعامل فعال با تجربه است. کاری است که مردم وقتی می‌خواهند دنیا را درک کنند، انجام می‌دهند. یادگیری ممکن است شامل افزایش مهارت، دانش یا درک، و تعمیق ارزش‌های ظرفیتی فرد باشد. یادگیری مؤثر منجر به تغییر، توسعه و تمایل به یادگیری بیشتر می‌شود و فرصت‌های رشد و توسعه دانش، مهارت‌ها و شایستگی‌ها را برای افراد فراهم می‌سازد تا آنها بتوانند در دنیای در حال تغییر کنونی، سازگارانه و موفقیت‌آمیز زندگی کنند.

از دیدگاه مک‌کیب (۱۳۸۸)، نقش آموزشی کتابخانه‌های عمومی، امروزه با عبارات‌ها و مفاهیم دیگری چون



آموزش دائمی، آموزش بزرگسالان، یادگیری مادام‌العمر و یادگیری خانوادگی مطرح می‌شود. هدف آموزش جامعه مردم‌سالار است که از جمله کارهای کتابدار مدنی در راستای تحکیم جوامع است. نتایج مطالعات مختلف نشان می‌دهد که مردم کتابخانه‌های عمومی را نهادی آموزشی می‌دانند و انتظار آنان از کتابخانه‌های عمومی، فراهم‌آوری منابع و خدمات آموزشی کیفی است (ابراهیمی، ۱۳۹۸). بر این اساس، یکی از نیازهایی که در اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان با توجه به ویژگی‌های خاص قومی و محلی خود به آن نیاز دارند، آموزش و یادگیری مادام‌العمر است. که در این پژوهش نیازهای یادگیری مادام‌العمر اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان در دو بخش کیفی و کمی شناسایی شدند.

یکی از مهم‌ترین خواسته‌های جامعه مخاطب، آموزش در حوزه کارآفرینی است. درخواست آموزش‌های توانمندساز در حوزه اشتغال که با عبارت کارآفرینی مفهوم‌پردازی شده است، با توجه به نرخ بیکاری و همچنین شرایط کلان اقتصادی جامعه قابل تبیین است. این مقوله شامل خواست افراد در زمینه دوره‌های مهارت‌افزایی و توانمندسازی است که افراد را برای جذب در بازار کار مستعد کند. بسیاری از افراد در این خصوص هر نوع مهارت شغلی را مدنظر داشتند که برای مثال می‌توان به بستر تلفن‌های هوشمند یا تعمیرات لوازم خانگی اشاره کرد. البته این خواست در حوزه آموزش شامل تهیه منابع آموزشی همچون کتاب، سی‌دی و نرم‌افزارهای آموزشی نیز بوده است.

از سوی دیگر، در قشر نوجوان دغدغه‌آشنایی با مشاغل نیز بسیار مطرح بود. شناخت عناوین شغلی، فرصت‌ها و امکانات بازار کار می‌تواند نقش مهمی در برنامه‌ریزی نوجوانان و جوانان برای آینده و استفاده بهینه از زمان داشته باشد. البته این خواست فارغ از جنسیت مصاحبه‌شوندگان طرح شده است. نکته قابل تأمل آن که زنان خانه‌دار که به عنوان همراه کودک و نوجوان خود در جلسه حضور داشتند نیز از این موارد استقبال و برای حضور در چنین کلاس‌هایی با محوریت مشاغل خانگی ابراز تمایل کردند که این می‌تواند شامل عناوینی چون خیاطی، گل‌سازی، آشپزی و چنین مواردی باشد. این مهم البته می‌تواند به شکل غیرمستقیم نقش مهمی در جذب کودکان به کتابخانه و توسعه فرهنگ کتاب‌خوانی داشته باشد. بنابراین، اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان در حوزه کارآفرینی به آموزش‌هایی از جمله آموزش مهارت‌های فنی، آموزش مهارت‌های مشاغل خانگی و کسب و کارهای خانگی و آموزش مهارت‌های شغلی نیاز دارند. تحلیل یافته‌های کمی نیز نشان داد که این نیاز در همه گروه‌های سنی احساس می‌شود؛ اما زنان نسبت به مردان نیاز بیشتری به دوره‌های آموزشی کارآفرینی داشتند.

دومین مقوله محوری در آموزش، مبحث مهارت‌های اجتماعی زندگی است. چنین خواسته‌ای را باید از دو دیدگاه مدنظر قرار داد. در یک نگاه این امر حاکی از بلوغ جامعه مخاطب است که می‌تواند امید به آینده‌ای روشن را برای جامعه دربر داشته باشد. با توجه به موارد در خواستی این نکته را نیز نباید از نظر دور داشت که خانواده‌ها با توجه به رشد بالای تغییرات اجتماعی امروز، خود را نیازمند به کسب مهارت‌های اجتماعی زیستن به ویژه در ارتباط با فرزندپروری و زندگی زناشویی می‌دانند. نکته قابل تأمل دیگر توجه به فرهنگ کتاب‌خوانی و آموزش‌های خانواده‌محور در نگاه جامعه مخاطب است که باید مهم دانست. اصول شهروندی و فرهنگ شهروندی نیز در فهرست نیازهای آموزشی متقاضیان بود که آن را می‌توان حاصل تعامل با کتاب و مطالعه دانست و باید تلاش کرد تا به بهترین نحو به چنین نیازی پاسخ داد؛ زیرا این خود مهمترین بستر برای شکوفایی فرهنگ کتاب و کتاب‌خوانی در جامعه است. از دیگر خواسته‌های مهارت‌های اجتماعی زیستن در جهان معاصر امروز که امری بسیار ضروری و راهبردی است، آموختن سواد رسانه‌ای است. این مهم برای خانواده‌ها، کودکان، نوجوانان و جوانان به تناسب موقعیت اجتماعی و رده سنی باید مدنظر قرار گیرد. بنابراین، اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان در حوزه مهارت‌های اجتماعی به آموزش‌هایی از جمله مهارت‌های فرزندپروری، آموزش‌های خانواده‌محور، آموزش کتاب‌خوانی؛ آموزش مهارت‌های شهروندی، آموزش توانمندسازی خانواده‌ها، آموزش ویژه زنان خانه‌دار، آموزش اصول شهروندی، آموزش سواد رسانه‌ای و آموزش مهارت زناشویی نیاز دارند. نتایج یافته‌های کمی نیز نشان داد که زنان و مردان به یک نسبت به این دوره‌های آموزشی تمایل دارند؛ اما گروه‌های سنی جوان که دوران نوجوانی را پشت سر گذاشته‌اند، احساس نیاز بیشتری به این دوره‌های آموزشی دارند.

هویت‌یابی یکی از خواسته‌های برجسته نیازهای آموزشی در جامعه پژوهش حاضر است. هویت در ارتباط



تنگ‌تنگ با فرهنگ مطالعه قرار می‌گیرد و این مهم قابل پیش‌بینی است که اهالی کتاب توجه ویژه‌ای به پیشینه فرهنگی و تاریخی خود دارند. در ارتباط با اجتماعات عرب خوزستان اما باید یک نکته دیگر را در راستای یافته‌های تحقیق حاضر مد نظر قرار داد و آن وجود احساس محرومیت نسبی ادراک‌شده و همچنین فقر منابع هویت‌بخش در مخازن کتابخانه است. این نیاز نقش کتابخانه‌های عمومی را در انسجام‌بخشی هویتی از سطح قومی تا ملی و تاریخی بسیار برجسته می‌کند. نگاهی به نیازهای آموزشی در سطح هویت‌یابی حکایت از توجه اجتماعات عرب به هر سه سطح هویتی قومی، ملی و تاریخی دارد. در سطح هویت قومی در خواست معرفی نویسندگان و نخبگان معاصر و آثار ادبی، هنری و موسیقایی آنان بسیار برجسته شده است. در سطح ملی نیز در خواست‌ها مبتنی بر آشنایی و شناخت تاریخ اندیشه، آثار و مؤلفه‌های هویت‌بخش با زبان عربی بوده است. در سطح تاریخ نیز توجه به شهرشناسی، مشاهیر تاریخی، تاریخ باستان بود. بنابراین، مهمترین دوره‌های آموزشی هویت‌بخش را می‌توان به این شرح بیان کرد: معرفی مشاهیر قوم عرب، شهرشناسی، تاریخ و بزرگان قوم عرب، آشنایی با هویت قومی عرب (شامل آثار ادبی، هنری، شعر، موسیقی، هنر)، هویت ملی، هویت تاریخی (شهرشناسی، مشاهیر و بزرگان، تاریخ باستان و معاصر). به طور کلی این حوزه آموزشی که شامل برگزاری دوره‌هایی هویت‌بخش برای اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان است، مورد توجه همه گروه‌های سنی و جنسیتی است که نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و استان خوزستان باید در این راستا دوره‌های آموزشی دقیقی را طراحی و اجرا کند.

دوره‌های آموزش هنری موضوع درخواست آموزشی دیگری است که به شکلی متواتر از سوی جامعه مخاطب مورد تقاضا قرار گرفت. در این ارتباط زمینه‌های هنری متنوعی توسط جامعه عرب خوزستان، به‌ویژه نوجوانان و جوانان مورد انتظار است که با توجه به در دسترس نبودن آموزشگاه‌های تخصصی از اولویت بالایی برای این قشر برخوردار است. بسیاری از مخاطبان عنوان کلی کلاس‌های هنری را طرح می‌کردند که در این میان، کلاس‌های نقاشی، طراحی، شعر، عکاسی، گرافیک، سینما، اورگانی و نویسندگی از نمود برجسته‌ای برخوردار بود. کاردستی نیز از کلاس‌های مورد تقاضای جامعه مخاطب تحقیق بود که با تأکید بر کودکان بوده است. مواردی نیز به برخی از کلاس‌های ورزشی اشاره کرده‌اند که البته این مهم با توجه به جو نهاد مرتبط با کلاس‌های شطرنج و مواردی مشابه بوده است. بررسی داده‌های کمی نیز نشان داد که همه گروه‌های سنی و جنسیتی به یک نسبت علاقه‌مند به حضور در دوره‌های آموزشی هنری هستند.

درخواست دوره‌های آموزشی دینی نیز در میان درخواست‌های آموزشی با تأکید بر کلاس‌های دینی، داستان‌های قرآنی و آشنایی با پیامبران و امامان طرح شد. پرداختن به سیره و اخلاق بزرگان دین یکی از نیازهای عمیق جوامع دینی است. با توجه به بافت قومی و سنتی جامعه پژوهش، این نیاز قابل تبیین است. چنین آموزش‌هایی در باورهای اجتماعی این جوامع در جهت شناخت الگویی برای زندگی طرح می‌شود تا راهنمای افراد برای سعادت دنیوی و اخروی باشد. تحلیل داده‌های کمی نیز نشان داد که همه گروه‌های سنی و جنسیتی به یک نسبت نیازمند به حضور در این دوره‌های آموزشی هستند.

حضور در دوره‌های آموزشی علمی مثل نجوم و اخترشناسی بسیار مورد توجه بوده است. از طرفی یکی از تقاضاهای نوجوانان دانش‌آموز ارائه کلاس‌های تقویتی و به‌ویژه دوره‌های آموزشی مشاوره کنکور بوده است. آنان در این ارتباط ایده همکاری اعضای سابق را که موفق به قبولی در دانشگاه شده‌اند مطرح کردند. این درخواست و پیشنهاد پیوست آن را می‌توان رویکردی در راستای شروع تعاملی مستمر با اعضای کتابخانه مدنظر قرار داد. داده‌های کمی نیز نشان داد که گروه سنی نوجوان به‌واسطه اقتضات سنی و لزوم شرکت در کنکور بیشتر علاقه‌مند به شرکت در این دوره‌های آموزشی هستند.

آخرین درخواست آموزشی طرح‌شده در نیازسنجی حاضر، کلاس‌های تقویت زبان بوده است. این دوره‌ها با تأکید بر زبان‌های انگلیسی، عربی و فارسی طرح شده‌اند که البته بخش مهمی از آن به کودکان اختصاص داشته است. نکته بسیار حائز اهمیت تمایل کودکان و والدین به برگزاری دوره‌های آموزشی آموزش زبان فارسی در کتابخانه‌های عمومی است. تحلیل داده‌های کمی نیز نشان داد که همه گروه‌های سنی و جنسیتی به یک نسبت نیازمند به حضور در این دوره‌های آموزشی هستند.



اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان نیازهای آموزشی متفاوت و متنوعی را مطالبه کرده‌اند که می‌توان آنها را به هفت دسته تقسیم کرد که عبارتند از: نیازهای کارآفرینی، نیاز به مهارت‌های اجتماعی، هویت‌یابی، نیازهای هنری، آموزش‌های مذهبی، نیازهای علمی و مهارت‌های زبانی. این نیازها نشان می‌دهد که اجتماعات عرب‌زبان استان خوزستان انتظار دارند کتابخانه‌های عمومی طیف متنوعی از نیازهای آموزشی آنان را برطرف کنند.

## ملاحظات اخلاقی

### منبع حمایت‌کننده

مقاله برگرفته از طرح پژوهشی با حمایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با عنوان شناسایی و سنجش نیازهای اجتماعات محلی عرب‌زبان استان خوزستان در حوزه خدمات کتابخانه عمومی: آگاهی‌رسانی، یادگیری مادالمر و فراغت اجتماعی-فرهنگی است.

### مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان در مقاله نقش و سهم یکسان داشته‌اند.

### تعارض منافع

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی است که با حمایت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور انجام شده است. با این حال، هیچ‌گونه تعارض منفعی در این پژوهش وجود ندارد و تمامی مراحل آن به صورت مستقل توسط نویسندگان انجام و نگارش شده است.

### سپاسگزاری

نویسندگان از مشارکت کنندگان در پژوهش برای انجام مصاحبه و تکمیل پرسشنامه قدردانی می‌کنند.

## منابع

- ابراهیمی، رحمان؛ و علی‌پورنجمی، سکینه (۱۳۹۲). بررسی کیفی نقش کتابخانه‌های عمومی در ایجاد و ارتقای اعتماد اجتماعی. پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۳(۲)، ۵۱-۷۲.
- ابوطالبی، علی؛ و کریمی، علی (۱۳۷۸). ترجمه: حقوق قومی، اقلیت‌ها و همگرایی. فصلنامه مطالعات ملی، ۱(۱)، ۱۳۱-۱۵۳.
- احمدی، حمید (۱۳۷۸). قومیت و قوم‌گرایی در ایران: افسانه و واقعیت. تهران: نشر نی.
- بلیکی، نورمن (۱۳۹۵). طراحی پژوهش‌های اجتماعی، تهران: نشر نی.
- جیل، فیلیپ (۱۳۸۶). خدمات کتابخانه‌های عمومی: رهنمودهای ایفلا/یونسکو برای توسعه. ترجمه علی شکویی. تهران: چاپار.
- خادمی‌زاده، شهناز؛ شکاری، محمدرضا؛ نواح، عبدالرضا؛ هاشمی، اسماعیل؛ و کوهی‌رستمی، منصور (۱۴۰۰). بازاندیشی در کارکرد کتابخانه‌های عمومی از منظر حوزه عمومی یورگن هابرماس. مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۳۲(۲)، ۲۲-۳.
- دهخدا، علی‌اکبر (۱۳۷۷). فرهنگ دهخدا. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- زارع، امین (۱۳۹۱). بررسی فرایند اطلاع‌یابی در بافت زندگی روزمره با تأکید بر زندگی در چرخه: مطالعه‌ای پیرامون اقوام پرجمعیت ساکن شهرستان اهواز. پایان‌نامه دکتری دانشگاه شهید چمران اهواز.
- زرذاری، سولماز؛ عطاپور، هاشم؛ مجیدی، اکبر؛ و اکبرنژاد، رضا (۱۳۹۸). موانع و راهبردهای ارائه خدمات کتابخانه‌های عمومی به گروه‌های قومی و اقلیت‌ها در جوامع چندفرهنگی بر اساس تجربیات جهانی. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۲۵(۴)، ۶۷۳-۷۰۰.

## References

- Abutalebi, A. & Karimi, A. (1999). Translation: Ethnic rights, minorities and convergence. *National Studies Quarterly*, 1(1), 131-153. [In Persian]



- Ahmadi, H. (1999). *Ethnicity and Ethnocentrism in Iran: Myth and Reality*. Tehran: Nashr-e Ney. [In Persian]
- Blaikie, N. (2016). *Designing Social Research*. Tehran: Nashr-e Ney.
- Brown, Nicole E. (2004). The shift from apartheid to democracy: Issues and imports on public libraries in Cape Town, South African, *Libri*, 169-178, 54, <https://doi.org/10.1515/LIBR.2004.169>
- Cassell, M. A., Bamdas, J. A. M. & Bryan, V. C. (2012). ReVvisioning the public library as an oasis of learning. *International Journal of Adult Vocational Education and Technology*, 3(2), 10-22. <https://doi.org/10.4018/javet.2012040102>
- de Andrade, A. M. C., & Magalhaes, M. H. D. A. (1979). Objetivos e funções da biblioteca pública. *Revista da Escola de Biblioteconomia da UFMG*, 8(1)
- De Moor, A., & Van den Assem, R. (2013). Public libraries as social innovation catalysts. In: *Proceeding of the CIRN Prato Community Informatics Conference*, 28-30.
- Dehkhoda, A. (1998). *Dehkhoda Dictionary*. Tehran: Tehran University Press. [In Persian]
- Ebrahimi, R. & Alipour Najmi, S. (2013). A qualitative study on the role of public libraries in building and enhancing social trust. *Journal of Library and Information Research*, 3(2), 51-72. [In Persian]
- Eve, J., de Groot, M. & Schmidt, A. M. (2007). Supporting lifelong learning in public libraries across Europe. *Library Review*, 56(5), 393-406. <https://doi.org/10.1108/00242530710750581>
- Elmborg, J. (2016). Tending the garden of learning: Lifelong learning as core library value. *Library Trends*, 64(3), 533-555. <https://doi.org/10.1353/lib.2016.0009>
- Gill, P. (2007). *Public Library Services: Guidelines for Development by IFLA/UNESCO*. Translated by Ali Shokouyi. Tehran: Chapar Pub. [In Persian]
- Gilpin, G., Karger, E., & Nencka, P. (2024). The returns to public library investment. *American Economic Journal: Economic Policy*, 16(2), 78-109. <https://doi.org/10.1257/pol.20210300>
- Grabinski, C. J. (2005). Environments for development. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 79-89. <https://doi.org/10.1002/acc.200>
- Imel, S., & Duckett, K. (2009). Libraries and lifelong learning. In: Jarvis, P. (Ed.), *The Routledge International Handbook of Lifelong Learning* (pp. 183-193). New York, NY: Routledge.
- International Organization for Migration (IOM), (2008), <https://www.iom.int/reducing-global-inequalities>.
- Khademizadeh, Sh., Shakari, M., Navaah, A., Hashemi, E., & Koochi Roštami, M. (2021). Rethinking the function of public libraries from the perspective of Jürgen Habermas's public sphere. *Studies in Library and Information Organization (National Studies in Librarianship and Information Organization)*, 32(2), 3-22. [In Persian]
- McCabe R. B. (2001). *Civic Librarianship: Renewing the Social Missions of the Public Library*. Lanham, MD: Scarecrow Press.
- Oldenburg, R. (2002). *Celebrating the Third Place: Inspiring Stories about the Great Good Places at the Heart of Our Communities*. Cambridge, MA: De Capo Press.
- Rowe, J. W., & Kahn, R. L. (1987). Human aging: usual and successful. *Science*, 237(4811), 143-149. <https://doi.org/10.1126/science.3299702>
- Shuva, N. Z. (2023). Everybody thinks public libraries have only books: Public library usage and settlement of Bangladeshi immigrants in Canada. *Public Library Quarterly*, 42(3), 242-267. <https://doi.org/10.1080/01616846.2022.2074244>
- Snyder, B.J. (2007). How the public library contributes to community building: a case study, unpublished master's thesis. Roman University.
- Winata, A. P., Fadelina, R., & Basuki, S. (2021). New normal and library services in Indonesia: a case study of university libraries. *Digital Library Perspectives*, 37(1), 77-84. <https://doi.org/10.1108/DLP-07-2020-0059>
- Zardari, S., Atapour, H., Majidi, A., & Akbarnejad, R. (2019). Barriers and strategies for providing public library services to ethnic and minority groups in multicultural societies based on global experiences. *Research on Information and Public Libraries*, 25(4), 673-700. [In Persian]
- Zare, A. (2012). *An Investigation of Information Seeking Process in the Context of Daily Life with Emphasis on Life Cycle: A Study on High-density Ethnic Groups in Ahvaz*. Doctoral Dissertation, Shahid Chamran University, Ahvaz. [In Persian]